Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

...—YEAR XXX | Cena lista je $5.00 | Entered as second-class matter January 14, 1908, at the post-office of Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 16. AVGUSTA (AUG. 16), 1937 | Subscription $5.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 159

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

...itajski letalci napadli mednarodno naselbino

...mbe so ubile in ranile 2000 nebojevnikov. Kitajski begunci žrtve velike pomote. Japonski pomorščaki naskočili kitajsko vojaško posadko v bližini mednarodne naselbine v Šanghaju. Življenja Američanov in drugih tujcev v nevarnosti. Izredno zasedanje japonskega parlamenta

...anghaj, 15. avg.—Skoro dva ...ež oseb je bilo ubitih in ranje..., ko so kitajski vojaški letalci ...bardirali mednarodno naselbino v Šanghaju. Avtoritete so..., da so bombe ubile 860 oseb ...ranile okrog 1100. Med ubitimi so trije Američani, dva pa ...bila ranjena.

...Bombe so bile namenjene japonskim bojnim ladjam in pomorščakom, a so zgrešile cilj in ...le v mednarodno naselbino, ...r se nahaja okrog 4000 Amerikanov in oborožena sila tisoč ...morščakov. V tej naselbini je ...veliko število podanikov drugih držav, toda žrtve bombardiranja so bili povečini Kitajci, ki ...pobegnili v naselbino po izbruhu sovražnosti.

...anghaj, 14. avg. — Tri kitajska bojna letala so danes zjutraj vrgla več bomb na japonsko ...arko Idzumo, zastavno ladjo japonskega bojnega brodovja, ki ...dospelo v to pristanišče. Bombe so zgrešile cilj, zanetile pa so ...nj na pomolu, ki se nahaja ...astju reke Wangpoo, ki ga je ...o poškodoval. Kitajska letala ...o se umaknila pred točo krogel, ki so jih po napadu pričeli ...ati japonski protiletalski topovi.

...Druga bitka v zraku med kitajskimi in japonskimi letalci se ...pričela danes zjutraj. Istočasno se je vnel topniški dvoboj ...d Japonci in Kitajci v bližini ...eja. Kitajska infanterija in ...ništvo sta pričeli skupno o...ivo na severnovzhodni strani ...ega mesta.

...Vroče bitke so zdaj v teku na ...i fronti, ki se razteza od ...ghaja ob reki Wangpoo do ...osunga, v čigar bližini so za...rane japonske bojne ladje. Te ...včeraj obstreljevale kitajske ...tbe, ki ležijo na ozemlju, kjer ...tekata reki Jangtse in Wang...

...Da zaščiti Nanking, svoje ...vno mesto, je kitajska vlada ...kirala plovbo ladij pod mestom Činkiangom, ki je okrog ...milj oddaljeno od Woosunga. ...e in druge obstrukcije ščiti...prekop in kitajske trdnjave ...tem prekopu.

...anghaj, 14. avg. — Japonski pomorščaki so včeraj napadli kitajsko vojaško posadko v ...ini mednarodne naselbine, v ...ero se je umaknilo okrog ...0 Američanov, da najdejo ...zavetje. Finančni minister ...odredil zatvoritev vseh kitajskih bank v Šanghaju, dočim so ...ke zunanjih držav še odprte. ...okio, 14. avg. — Japonska ...da je po izredni seji članov ...ineta naznanila, da bo poslala ...adaljnje bojne ladje in vojake ...ete v Šanghaj. Japonska ča...sna agentura Domei je ob...ila vest, da bo premier Fumimaro Konoe sklical izredno zasedanje parlamenta, da ta odobri ...daljnje vsote za financiranje ...nih priprav. Kabinet je na ...ji seji sklenil podvzeti po...tne korake v tej krizi, zaeno ...je pozval kitajsko vlado, "naj ...neha z izzivanjem in zaščiti ...Japonce in njihovo lastnino."

...anghaj, 14. avg. — V tem ...času, mednarodni naselbini in ...nceskih koncesijah je vojno ...nje. Vojaki zunanjih držav so ...edli obrambne pozicije, ker se ...pojavila nevarnost japonske ...pacije Šanghaja.

...Močni oddelki kitajskega vojaštva prihajajo v Šanghaj. Vsi ...ki in tovorni avti so natrpani s kitajskimi vojaki. Čete so že obkolile mednarodno naselbino.

Japonci se tudi pripravljajo in jačijo svojo oboroženo silo. Veliko število japonskih pomorščakov se je izkrcalo v pristanišču ob reki Wangpoo in topovi na japonskih bojnih ladjah so obrnjeni proti Šanghaju.

Japonske in kitajske avtoritete priznavajo, da je situacija kritična. Konferenca med Japonci in Kitajci, katere so se udeležili tudi ameriški, angleški, francoski in italijanski uradniki in je bila sklicana z namenom, da se poravna kriza, se je razbila.

Kitajci so razkačeni, ker je Japonska poslala nadaljnje bojne ladje v šanghajsko pristanišče, Japonci se pa jezijo, ker so Kitajci odbili njihove zahteve glede razorožitve in umaknitve vojaštva in ker nove čete prihajajo v Šanghaj. V mestu prevladuje vojno stanje. Vojaki patruljirajo ceste in stražijo vladna poslopja.

Ker je bojazen, da bo Šanghaj postal pozorišče krvavega konflikta, so avtoritete v mednarodni naselbini in francoskih koncesijah pričele mobilizirati vojaške enote. Te štejejo okrog pet tisoč mož in tvorijo jih Angleži, Američani, Portugalci in Filipinci. Ameriški pomorščaki sodelujejo z angleškimi avtoritetami v straženju ozemlja okrog mednarodne naselbine, v kateri se nahaja okrog 4000 ameriških državljanov.

Francozi pobijajo revolto v Siriji

Prebivalci v boju za neodvisnost

Beirut, Sirija, 14. avg.—Francoski letalci in vojaške čete so v akciji, da potlačijo upor, ki je izbruhnil v raznih krajih Sirije. Francoska oborožena sila je bila zlasti aktivna v distriktu Jezerihu, središču močnega gibanja, da se ta distrikt odreže od ostalih delov Sirije, nad katero ima Francija mandat. Prvi izgredi v zvezi z borbo za neodvisnost so izbruhnili pred tremi tedni. Mandat nad Sirijo je poverila Franciji Liga narodov in ta poteče l. 1939.

Uporniki so bili izgnani iz nekaterih mest in vasi, ko so pobili nekaj vladnih pristašev med domačini. Poročila iz upornIške cone govorijo, da je bilo tudi veliko število rebelev ubitih v spopadih v zadnjih dneh.

Francoske čete so zdaj zasedle mesto Amondo, kjer tvorijo večino katoliki. Okupacija je bila izvršena potem, ko so vojaški letalci vrgli večje število bomb, ki so ubile dvajset ljudi in razdejale mnogo poslopij. Na to mesto so zadnjo sredo navalili Muslimani. Oplenili so trgovine, ki jih posedujejo katoliki in ubili več oseb.

Francoske čete so vkorakale tudi v Antioh, ko so izbruhnili izgredi med mohamedanci in arabskimi nacionalisti.

Osem nemških letalcev se ubilo

Hanover, Nemčija, 14. avg.—Osem mehanikov in letalcev se je včeraj ubilo, ko je letalo, v katerem so se dvignili v zrak s tukajšnjega letališča, treščilo na tla včeraj zjutraj. Letalo je bilo na poti v Hamburg in nesreča se je zgodila, ko so bili letalci v zraku le nekaj minut.

Nacijsko sodišče kaznovalo žensko

Berlin, 14. avg. — Nacijsko ljudsko sodišče v Koenigsbergu je včeraj obsodilo neko 59 let staro žensko na štiri mesece zapora na obtožbo, da je v pismu, katerega je poslala svoji prijateljici, orisala terorizem nacijskih oblastnikov. Pismo je prišlo v roke tajne policije in sledila je aretacija.

Nacijska gonja proti židom se nadaljuje

Sodišče udarilo židovske trgovce

Berlin, 14. avg. — Nacijsko sodišče v Hamburgu je včeraj odločilo, da Arijci (čistokrvni Nemci) lahko pretrgajo trgovske zveze z židi, kadarkoli hočejo, ne glede na sklenjene pogodbe. Ta odlok je sodišče podalo kljub zagotovilu, katerega sta dala židom dr. Hjalmar Schacht, minister ekonomije in Wilhelm Frick, notranji minister, da ne bosta ovirala trgovinskih poslov, ki jih vodijo židje. Nacijsko sodišče je ignoriralo to zagotovilo, ko je podalo svoj odlok.

Židovski trgovec v Hamburgu, ki je bil partner nekega nemškega trgovca in sta skupno vodila tobačno firmo, je bil odstavljen na podlagi sodnijskega odloka. Načelnik nacijske organizacije je prej zapretil, da bodo naciji bojkotirali firmo, če ne bo solastnik nemškega porekla pretrgal zveze z židovskim trgovcem. Slednji se je nato zatekel k sodišču, ki je odločilo, da morajo biti trgovske zveze med židi in Arijci iz načelnih ozirov pretrgane.

Julius Klausner, lastnik velike čevljarske firme Leiser, je bil posvarjen, da mora prodati svojo firmo do septembra. Klausner je že dolgo časa predmet ostrih napadov v protižidovskem glasilu Der Stuermer, katerega urednik je Julius Streicher, velik sovražnik židov. Kampanja, da se uniči vso židovsko trgovino v Nemčiji, se je obnovila v vseh krajih Nemčije.

DELAVSKO RAZSODIŠČE ODGOVARJA KRITIKOM

Njegov rekord ne kaže, da je privesek CIO

ODBOR JE NEPRISTRANSKI

Washington.—(FP) — Zvezni delavski odbor je odgovoril svojim kritikom med podjetniki in Ameriško delavsko federacijo z objavo svojega rekorda, iz katerega ni razvidno, da bi bil odbor posebno naklonjen kakšni skupini, kateri bi izkazoval favorizem.

Na podlagi tega rekorda se ne morejo pritoževati ne podjetniki niti Ameriška delavska federacija. Odbor sicer ni posebno vznemirjen radi kritike o "pristranosti", je pa v skrbeh, kako bo z njegovo zahtevo za nadaljnjo kongresno apropriacijo v znesku $1,800,000, da bo mogel vršiti svoje delo.

Od oktobra 1935 do junija 1937 je delavski odbor rešil na ta ali drugi način 3270 pritožb o kršitvi zveznega delavskega zakona. Od teh pritožb je bilo 731 umaknjenih, ker jih prizivne stranke niso mogle podpreti z zadostnimi dokazi. Iz istega vzroka so pokrajinski direktorji odklonili 364 pritožb; 1745 slučajev je bilo medsebojno poravnanih, v 382 slučajih pa je odbor odredil zaslišanje.

Glede kritike, da so odborove akcije polne nesoglasij v zvezi z odrejanjem tovarniških volitev, odbor citira v odgovor sekcijo delavskega zakona, ki daje odboru široko moč. Tozadevna sekcija pravi: "V svrho, da se delavcem zagotovi vse ugodnosti do lastnega organiziranja in kolektivnega pogajanja, mora odbor v vsakem slučaju določiti, ali so za dosego tega najbolj prikladne volitve po delodajalskih enotah, poklicnih enotah, tovarniških enotah ali delih teh enot." To pomeni, da odbor lahko od-

(Dalje na 3. strani.)

Diktator in njegov minister umorjena

Atentator aretiran in pride pred vojno sodišče

Bagdad, Irak, 14. avg. — General Bekr Sidki, minister obrambe in diktator ter polkovnik Ali Jawad, minister letalstva, sta bila umorjena v Mosulu. Oba sta bila včeraj pokopana na državne stroške.

Uradno naznanilo se glasi, da je atentat izvršil vojak po imenu Abdulah Ibrahim, kurdiški musliman. Bil je takoj aretiran in odveden v zapor, kjer bo čakal obravnave pred vojaškim sodiščem. Atentator je izstrelil več krogel v diktatorja. Jawad je bil ubit, ko je hotel s svojim telesom zaščititi diktatorja. Vzrok atentata še ni bil pojasnjen, domnevajo pa, da je bil izvršen iz maščevanja.

General Sidki je bil sila za tronom kralja Gazija od zadnjega oktobra, ko je izvedel vojaški puč, v katerem je bila vlada strmoglavljena. Oba, Sidki in Jawad, sta nameravala odpotovati v Turčijo, da tam opazujeta vojaške manevre. Sidki je bil znan kot uspešen zatiralec upornIškega gibanja med kurdškimi mohamedanci in rodovi. V zadnjih štirih mesecih je potlačil z oboroženo silo štiri revolte in s tem si nakopal sovraštvo, ki je doseglo višek v atentatu.

Trupli diktatorja in njegovega ministra sta bili pripeljani v Bagdad, kjer se je potem vršil pogreb. Udeležili so se ga vsi člani kabineta in drugi visoki državni uradniki.

Irak (Mesopotamija), ki je bil prej del turškega cesarstva, je postal "neodvisna" država l. 1927. Angleška armada je iztrgala Irak iz turških rok po svetovni vojni in nato je Liga narodov poverila mandat Angliji. Ta je bil v veljavi do omenjenega leta, do sklenitve pogodbe med Anglijo in Irakom. Pet let pozneje je bila država sprejeta kot članica Lige narodov. Kralj Gazi je vrhovni vladar in prišel je na krmilo po smrti svojega očeta, ki je bil prvi kralj Iraka, l. 1933.

Močna roka skuša zakriti film o brutalnosti čikaške policije. (Narisal Jerger.)

Španski fašisti skušajo zatreti upor

Več ko tri tisoč upornikov ustreljenih, odkar je izbruhnila revolta v fašistični armadi. Angleške avtoritete v Gibraltarju zaprle fašistični konzulat. Italijanski rušilec potopil špansko ladjo. Fašistični letalci napadli danski parnik

Domače vesti

Dve smrtni nesreči v Penni

West Aliquippa, Pa. — Dne 9. avgusta se je smrtno ponesrečil Daniel Štrubelj, star 17 let, rojen v Ameriki in član mladinskega oddelka SNPJ. Ubit je bil pri delu v tovarni za sodovico, ki je last rojaka Jos. Jakliča in v kateri se je raznetel soda-tank. — Pred enim tednom je pa bil ubit pri delu Tomaž Medved. Pomagal je pri nakladanju žita na voz pri nekem farmarju in padel je z voza, nakar je šel voz čez njega in ga pretrgal na dvoja. Ponesrečenec je bil član društva 122 SNPJ.

Samomor in drugo v Milwaukeeju

Milwaukee.—Pred nekaj dnevi so našli v W. Allisu znanega trgovca Antona Mogoliča mrtvega v kopalnici njegovega stanovanja. Zadušil se je s plinom. Pustil je ženi pismo, v katerem je povedal, da ga je neka neozdravljiva bolezen pognala v smrt. Star je bil 55 let in rodil se je v Stari Bučki na Dolenjskem. V Ameriki je bil 35 let. Mogolič je bil eden najpremožnejših Slovencev v milwauški naselbini in razen žene ne zapušča sorodnikov. Bil je član društva Sv. Janeza št. 65 KSKJ.— Math Šimenc, oče znanega odvetnika Šimenca, si je pri delu tako nesrečno prerezal roko, da so ga morali odpeljati v bolnišnico, kjer so mu zašili rano in ga poslali domov. — Frank X. Veranič se je vrnil iz klinike Mayo v Minnesoti in zdaj se zdravi doma. — Viktorija Kaker, hči znanega pokojnega časnikarja Ivana Kakerja, je bila zadnje dni operirana na vnetju slepiča. — Poročila sta se Walter Remic in Mary Starič.

Konvencija SHZ

Ely, Minn. — Danes se tu začne petnajsta redna konvencija Slovensko-hrvatske zveze, ki ima sedež v Calumetu, Mich. Navzočih ima biti 12 gl. odbornikov in 21 delegatov, skupaj 33 zborovalcev. Organizacija je stara 34 let in ima 24 društev z nekaj nad tisoč člani.

Obiski

Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete sta v petek obsikali Mary Cirar iz Nokomisa, Ill., in Kate Podboj, ki je na obisku pri svoji sestri Frances Schon v Barwynu, katere ni že videla 26 let.

Tretji ruski polet v Amerikoponesrečen

Šest ruskih letalcev se je izgubilo v arktiku

Fairbanks, Alaska, 15. avg.—Veliko rusko letalo s šestimi možmi, med katerimi je tudi Sigismund Levanovskij, ruski Lindbergh, ki je v četrtek zvečer poletelo iz Moskve proti Ameriki čez severni tečaj, je izginilo nekje med tečajem in Alasko. Tri ameriška letala ga iščejo že dva dni, ali doslej brez uspeha.

Rusko letalo, ki ima štiri motorje, je vzelo dovolj živil za 45 dni in druge pripomočke za slučaj nesreče, če bi moralo iti na ledena tla. Letalci imajo radioaparat, ki se pa doslej še ni oglasil.

Madrid, 14. avg. — List Claridad piše, da je preiskava upora v armadi generala Franca ugotovila, da so fašisti ustrelili več ko tri tisoč Maročanov in monarhistov, da zaduše revolto, ki je izbruhnila v njihovih vrstah. Upor se še vedno širi v Malagi, na motrilski fronti, v Granadi in na drugem ozemlju, ki je pod kontrolo fašistov.

Gibraltar, 14. avg. — Španska ljudska vlada je izvojevala diplomatično zmago, ko so angleške avtoritete pristale na njeno zahtevo in zaprle konzulat, katerega je general Franco odprl tukaj pred devetimi meseci. Adolfo Alvarez Buylla, generalni konzul španske ljudske vlade, je poslal že prej proteste governerju Gibraltarja proti obstoju fašističnega konzulata, ki so zdaj dobili odmev. Ta konzulat je izdajal vize in potne liste ljudem, ki so hoteli obiskati po fašistih kontrolirano špansko ozemlje.

Governer pravi v svoji izjavi, da so vse vize in potni listi, katere je izdal fašistični konzul, nelegalni, ker Anglija še ni priznala vlade generala Franca.

Barcelona, 14. avg. — Uradna vest se glasi, da so fašistični letalci vrgli več bomb na danski parnik Edith, ko se je nahajal 30 milj od Barcelone in ga potopili. Na parniku je bilo dvajset članov posadke in opazovalec mednarodnega nevmešavalnega odbora. Vsi so se rešili, ko sta jih dve ribiški ladji, ki sta bili v bližini, vzeli na svoj krov. Poročilo dostavlja, da so fašistični letalci vrgli več ko dvajset bomb na danski parnik.

Tunis, 11. avg. — Kapitan Feliks Gary, poveljnik španske ladje Campeador, je informiral francoske avtoritete, da je italijanski rušilec Saetta torpediral in potopil njegovo ladjo. Dvanajst članov posadke je bilo ubitih, pet izmed teh, ko je prva torpeda uničila strojni oddelek. Nekaj minut pozneje sta dve nadaljnji torpedi treščili v ladjo, zanetili ogenj, ki je zajel shrambo gasolina, nakar se je ladja potopila. Osemindvajset članov posadke se je rešilo in štiri je vzel na svoj krov angleški parnik Dido, ki se je nahajal v bližini.

Gary je poročal, da se je ladja nahajala 50 milj severovzhodno od Tunisa, ko jo je italijanski rušilec napadel. Najprej ji je skušal preprečiti odhod v pristanišče, kamor je bila namenjena, potem pa jo je napadel brez vsakega svarila.

Valencija, Španija, 14. avg.—Obrambni minister je naznanil, da so bili trije člani posadke vladnega rušilca Churruca ubiti in devet drugih ranjenih, ko je torpeda treščila v rušilec. Neka submarinka je izstrelila torpedo, ko je rušilec plul proti pristanišču v Kartageni. Bil je močno poškodovan, a kljub temu dospel v pristanišče. Almirante Antequera, drugi vladni rušilec, je bil tudi napaden, toda krogle so zgrešile cilj.

Vojaški puč strmoglavil paragvajsko vlado

Asuncion, Paragvaj, 14. avg. — Vsi člani kabineta so podali ostavko po vojaškem puču, katerega je vodil polkovnik R. Paredes, vrhovni poveljnik armade. Ta je po padcu vlade izjavil, da da je bil cilj njegovega gibanja "potrditev revolucije v februarju preteklega leta, v kateri je prišel na krmilo predsednik Rafael Franco."

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (razen Chicaga) in Kanado $9.00 na leto, $4.50 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Ameriko $7.00 na celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $9.00 per year, Chicago and Cicero $7.00 per year, foreign countries $9.00 per year.

Ceni oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarnega vsebine (članki, pesmi, dopisi, pesmi itd.) se vračajo podčrtanim le v slučaju, da je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

—136—

Še en eksperiment šel po vodi

Franklin Delano Roosevelt je imel pred nastopom svoje prve predsedniške službe leta 1932 velike in lepe načrte. Predvsem je hotel popraviti in izboljšati polomljeni voz ameriškega privatnega kapitalizma, ki je takrat ležal v jarku. Ta voz je hotel vtakniti v nova kolesa, namazati osi in ga pognati po novi cesti, da bo tekel gladko kot nikdar prej. Dalje je imel Franklin načrt, da liberalizira demokratsko stranko.

Demokratska stranka, kakor republikanska, je bila vedno mešanica liberalnih in reakcionarnih elementov, ki so se med seboj tepli za vodstvo. Značilno je to, da se oba elementa sklicujeta na slavne tradicije te stranke, na Jeffersona in Jacksona — oba elementa si namreč znata prilagoditi principe Jeffersona in Jacksona. Vendar je slehernemu progresivcu lahko jasno, da noben demokratski "standpatter" — in teh je zlasti dosti na jugu — se ne more iskreno ogrevati za Jeffersonove in Jacksonove teorije. Tega mnenja je bil tudi Roosevelt, zato je upal, da zbere okoli sebe v vodstvu demokratske stranke najboljše liberalce in postavi stranko na bazo progresivnih principov, tako da bo lahko delala čast svojemu prvaku Jeffersonu in njegovemu nasledniku Jacksonu.

Ali je Roosevelt uspel po štirih letih?

Koliko je uspel s svojo politiko "poboljšavanja" kapitalizma, so pokazali najnovejši masakri stavkarjev v South Chicagu in ohijskih mestih. Kapitalisti se nočejo poboljšati! Nekateri so se podali (U. S. Steel in avtne družbe), toda večina se ni in se ne misli podati — in še bodo grdi konflikti. Najbolje pa so ameriški kapitalisti v splošnem pokazali svoj upor proti vsakemu "poboljšanju" s strahovito ofenzivo proti Rooseveltovim zakonodajnim reformam. Nekaj teh reform (NRA, AAA itd.) so uničili, druge pa okrhali, da so manj efektivne.

Še manj pa je Roosevelt uspel z liberaliziranjem svoje demokratske stranke. Njegovi največji liberalci (Wheeler) so mu obrnili hrbet, ko je prišel na dan s sodnijsko reformo in ta reforma je danes raztrgana največ po zaslugi njegovih demokratskih "prijateljev" . . . Demokratje se nočejo liberalizirati!

To je najlepše pokazala konferenca demokratskih senatorjev v Washingtonu po smrti senatorja Robinsona, ki je volila naslednika Robinsonu: novega demokratskega voditelja v senatu. Kandidata sta bila senatorja Barkley in Harrison; zadnji je znani "standpatter" iz Mississippija. Barkley je prejel 38 in Harrison 37 glasov. Reakcionar Harrison je ostal samo za en glas v manjšini! In Barkley sam nosi jako slabo spričevalo liberalnosti ali progresivnosti.

Tak je "proces liberaliziranja" demokratske stranke. Velika večina veljavnih voditeljev te stranke je nazadnjakov, ki sicer radi deklamirajo Jeffersonove in Jacksonove izreke, ampak o izvajanju pravih demokratičnih načel nočejo nič slišati. Roosevelt je obdan z ljudmi najreakcionarnejšega tipa, kot podpredsednik Garner, ki očitno brijejo norce iz njega in ga ovirajo na vse mogoče načine pri njegovem novodealskem programu.

Republikanski progresivci iz Wisconsina in z zapada ter farmer-laboriti iz Minnesote so Rooseveltu bolj naklonjeni in toplejše podpirajo njegove reforme kot pa njegovi demokratski "prijatelji" iz južnih držav in Tammany Halla v New Yorku. Njegov največji "prijatelj", newyorški governer Lehman, mu je tudi v kritičnem momentu obrnil hrbet. Noče se liberalizirati!

Iz tega enkrat za vselej sledi, da demokratska stranka, kakor republikanska, stoji in pade s svojim nazadnjaštvom. Kar je danes na njej liberalnega, je vse fzumetničeno, prisiljeno, tuje perje . . . Glede demokratske stranke, kakor republikanske, ne sme biti nobenega upanja, da se kdaj prelevi v napredno, demokratično stranko.

Theodore Roosevelt je sedem let liberaliziral republikansko stranko. Ostala je ,kakršna je bila — nazadnjaška. Isti fiasko čaka Franklina Roosevelta glede demokratske stranke. Ostane, kakršna je bila.

Edina pot je, da se iz obeh starih okamenic izluščijo vsi liberalni, napredni elementi in organizirajo novo stranko, ki bo demokratično-radikalna, konstruktivno - revolucionarna in iskreno delavsko-farmarska. Ampak na čelu te stranke ne smejo priti progresivni omahljivci, temveč možje, ki imajo smisel za delavske interese.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Zmaga v skupnosti

Gowanda, N. Y. — Zadnjič sem obljubil, da bom opisal nekega magnata, kako ravna z delavci in kako jih plačuje. In ker obljuba, kakor vsi veste, dela dolg, zato jo bom sedaj izpolnil.

Pred leti je prišel v to naselbino iz Nemčije Richard Wilyhem in, kakor povedo stari naseljenci, je začel delati v usnjarni. Par let pozneje si je zgradil majno poslopje in v njem pričel izdelovati oz. kuhati lep ali lim. Njegov prvi delavec je bil konj, s katerim je vozil odpadke iz usnjarne v svojo "kuhinjo". Leto za letom je njegova tovarna napredovala, tako da ima danes velikansko tovarno tu in več drugih po raznih krajih Amerike. Tako je ta možakar postal "kralj ameriškega lepa". Svoje delavce je vedno plačeval sramotno nizko, njegovi konji so imeli pri njem več kredita kot delavci.

Pred par leti je nakupil več strojev in zmetal veliko število delavcev na cesto. To so bili njegovi stari delavci, ne novi.

Leta 1925 je tukaj nastal velik požar, ki je uničil eno celo ulico hiš. Brž je ta možakar izkoristil priliko in zgradil nova poslopja na pogoriščih, katera še sedaj oddaja mestnim trgovcem v najem. Precej najemnine je tudi prejemal od vlade za poštne urade, sedaj pa bo vlada kmalu odprla svoje lastne prostore.

V enem svojih poslopij je začel trgovino "5 in 10c" z manažerjem. Zadnje čase sem izvedel, da plačuje dekletom, ki so uposlena v dotični trgovini, celih 16c na uro ali $1.26 za 8-urno delo! Ali je to kakšna dostojna plača za sedanje čase in razmere?! Medtem pa računa za blago, ki ga stane od 3 do 4 cente, od 10 do 15c.

Seveda delavci pridno kupujejo pri njem, pridno tudi nosijo svoje groše v kinogledališče, ki je tudi njegova last, potem pa godrnjajo, da skoro nič ne zaslužijo in da je vse tako drago.

Ker so se zadnje čase delavci v usnjarni začeli prebujati, je ta možakar menda iz strahu pred organizacijo, da se bi tudi njegovi delavci pričeli organizirati, svoje delavce pričel odslavljati za par dni, nakar jih nazaj pokliče.

Ne vem, če je to vzrok in resnica ali le govorica, ki sem jo slišal, da ga je njegov najboljši odjemalec lepo bojkotiral. Morda je res. Vsekakor je čas, da delavci v Gowandi in okolici tudi spregledajo v vseh ozirih. Posebno pa zato, ker plačuje svoje delavce tako sramotno nizko. Nihče drugi kot le delavci lahko prisilijo, ne samo tega kralja lepa, temveč tudi vse delavske izkoriščevalce, da pristanejo na boljše delavske razmere in višje plače. Skupni nastopi delavstva v vseh ozirih pomagajo več kot vse drugo. Delavstvo, ako hoče, lahko prisili vse magnate in izkoriščevalce, da se uklonijo in priznajo delavske pravice. Kupujte v trgovinah, ki so naklonjene delavstvu in delavskim organizacijam. To bo pomagalo zelo, da bodo tudi ostali priznali delavcem pravice in jim zvišali plače! Pomnite, da bi marsikateri magnat propadel, ako ne bi delavci od njega kupovali njegovih izdelkov. Prekleto hitro bi priznali unijo, kadar bi videli, da jim voda teče v grlo. Tudi njihovi garjevci ne bi več razbijali delavcem glav.

Tudi našemu poglavarju ali kralju v Gowandi bi lahko pokazali, da živimo v državi New York, kjer bi morale biti plače delavcev višje kakor so kje na jugu, dasi so na jugu prav tako upravičeni do poštenih plač. Toda, ker smo tako sila "civilizirani", radi mislimo, da ljudje na jugu, posebno pa črnci, niso vredni, da bi imeli enake plače za enako delo.

Na rojake v tem mestu apeliram, da premislijo, kako more človek v sedanji draginji živeti z nizko plačo in da se odločijo, da ne bodo podpirali svojih sovražnikov in izkoriščevalcev s svojim težko prisluženim denarjem. Delavci, ki so si lani s pomočjo rojaka Antona Golčarja, ki je sedaj v Detroitu, pridobili višjo plačo mirnim potom, naj pomislijo, če je zanje boljše, da prejemajo višjo plačo, da je tudi za delavce oziroma delavke v dotičnikovi trgovini. Mi vsi moramo biti pri volji, da jim pomagamo do tega. Mi ne smemo gledati vsak zase, temveč moramo skupno zahtevati, pomagati drug drugemu za skupno stvar in skupno zmago. Nikakor ne smemo verjeti v zmotno pravilo, da smo vsak zase, drugega pa naj hudič vzame v suženstvu, da si naj sam pomaga in pomagal mu bo tudi Bog. To pravilo je zmotno. Vsi za enega in eden za vse, to naj bo naše geslo, da pridemo do svojih pravic!

John Matekovich, 728.

O smrti rev. Kužnika

Cleveland, O.—V zadnjih par mesecih je bilo med Slovenci v metropoli izredno veliko smrtnih slučajev. Mnogo jih je umrlo naravne smrti, nekateri pa so umrli v raznih nesrečah. Avti so ubili par oseb in par jih je utonilo, med njimi tudi mladi kaplan Ludvik Kužnik, ki je kaplanoval v slovenski župniji Marije Vnebovzetja v Collinwoodu. Obenem je z njim vred utonil tudi 21 letni Anthony Zorko, ki je baje nameraval študirat v semenišču. Utonila sta pri kopanju ob izlivu reke Chagrin v jezero, kjer je baje močan vrtinec.

Najbolj značilno in čudno pri vsem tem je to, da so v zadnjem letu take ali drugačne smrti umrli že trije kaplani, vsi trije Slovenci, in ta je že drugi v tej župniji, v kateri gospodari strogi monsignor Vitus Hribar.

Lani se je na čuden način, ki ni še danes javnosti pojasnjen, z neko bombo obstrelil ali ranil rev. Virant, nakar se mu je kri zastrupila in je kmalu umrl. Takrat so se širile razne govorice, ki so se sedaj spet obnovile. Največ govoric gre okrog, da pri "starem zagrizencu" ne mara služiti noben kaplan, ker da hoče "vse, kar je boljšega, sam pobasati," kaplanom pa da vrže le par drobtinic. Kaplani da si ne morejo pomagati, ako jih škof ne reši s tem, da jih poviša, ako je kje izpraznjeno mesto. To je verjetno.

Mladi kaplani so seveda polni življenja, zato potrebujejo več denarja za obleko, hrano in druge potrebščine. Ker pa tega nimajo in si ne morejo pomagati, je gotovo, da nimajo dosti veselja do takega življenja, ampak si želijo kaj boljšega, predvsem pa svobode . . . To je povsem razumljivo, saj so vendar ljudje! Razume se tudi to, da v mnogih slučajih so mladeniči prisiljeni pod pritiskom svojih staršev ali sorodnikov, da vstopijo v duhovniški stan.

Tako govorijo tudi o utopljenem kaplanu, da ni imel nobenega veselja do svojega stanu, posebno pri takih monsignorjih. Stare žene in tercijalke se zelo hudujejo, češ da duhoven se ne bi smel iti kopat! Torej: skrivaj delaj vse, kar se da, ne izpostavljaj se ljudem, da te vidijo kot človeka, kajti to je nekaj grozno nemoralnega, je strašno pohujšljivo, nespodobno in pregrešno . . .

Takega mnenja so starokopitniki in hinavci. Ni pa takega mnenja mladina; ona je moderna, ni strahopetna ne puritansko hinavska, ker se je sprostila takih starih nazorov o življenju in človeškem telesu. Saj pa učijo, da je človek ustvarjen po božji podobi, pa naj se bi skrival in zavijal od pet do vratu v haljo tudi kadar se gre kopat! Dostojno oblečen človek gre lahko povsod. Kadar je v kopalni obleki, je tudi okej, pa naj bo mladi kaplan ali trebušast monsignor. Stari ljudje se kajpak ne strinjajo z mladimi kaplani glede modernih nazorov.

Treba je omeniti, da je bil pokojni rev. Kužnik priljubljen med mladino, tako tudi med onimi, ki ne hodijo v cerkev. On ni zmerjal ne hujskal. Toliko o tem.

Anton Jankovich, 147.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Price, Utah, F. Z.:—Nam ni nič znanega o osebi, za katero vprašujete.

—Federated Pictures.

"Ljubijo me; ne ljubijo me."

Demokracija in delavstvo

Brez demokracije je v državi delavstvo le peto kolo. Istotako brez svobode.

Država je skupnost državljanov, torej članov družbe, ki imajo naravno vsi enake politične in socialne pravice. Šele tedaj, če so te pravice, enakost in svoboda, uveljavljene, tvori država pravo skupnost. — V državah, kjer take skupnosti ni, se vrše boji za različne interese, je hegemonija (nadvlada) stanov ali razredov. Odtod prihajajo potem tudi krivice, ker se vladajoči razred ali kasta ne ozira na interese drugega dela skupnosti.

V državah brez demokracije in svobode se naravno večajo tudi razlike med posameznimi deli skupnosti. Razlike, ki se večajo in ki potiskajo del skupnosti v socialno bedo in brezpravnost, postajajo bolj velike ter morajo vesti do ostre in ostrejše borbe med interesenti.

Do odpora je zatirani del vsekakor moralno opravičen.

Kako lepo se da ta grozeča razpoka popravljati in odpraviti, nam najlepše kaže čehoslovaška republika.

V Čehoslovaški je uvedena popolna demokracija in svoboda. Tam ima delavstvo svoje politične in strokovne organizacije, ki so popolnoma svobodne. Nihče jih ne kontrolira. V parlamentu ima delavstvo znatno zastopstvo, ki je skupno s strokovnimi organizacijami doseglo neverjetno socialno zaščito za vse neprilike, ki lahko delavca in nameščenca zalotijo na življenjski poti. Vse jamstvo za izvrševanje socialne preskrbe in delavskega varstva prevzema država kot demokratična odgovorna instanca.

Če govorimo o demokraciji, mislimo navadno na politično demokracijo. Čehoslovaško delavsko gibanje pa ve, da je sicer politična demokracija potrebna, vendar ne edini in končni cilj delavskega gibanja. Politična demokracija je potrebna, svoboda je naravno pravo človeka; višji cilj pa je gospodarska demokracija, ker na gospodarstvu sloni življenje in obstoj družbe.

Naš cilj mora torej biti gospodarska demokracija, v kateri se bo opravljalo gospodarstvo v interesu celote. Politična demokracija, ki ni uveljavljena tudi v gospodarstvu, je le visoka pesem, dočim je gospodarska demokracija temelj pravičnejše družbe.

V tem zmislu vodi državno politiko tudi francoska socialistična stranka, ki je potom sodelovanja v ljudski fronti onemogočila kapitalistični diktat v državni banki ter nacionalizirala večji del vojne industrije.

V državah ne sme biti dveh politik. Ena državna, ki ima morda navidez demokratično lice in ena, ki jo diktira kapitalizem. To je slabo. V vsaki državi morajo priti do demokratične politike, ki bo vsebinsko gospodarska v interesu skupnosti.

To je tudi naš prvenstveni cilj!—Del. Pol.

—Federated Pictures.

Slika kaže kitajske vojake, ki so se po bitki z Japonci umaknili na drugo stran reke Yungting.

Malo tega in onega

Ivan Molek

Teror iz dobe bosopetcev

Pravoslavna cerkev v Srbiji je uradno "klela" pravoslavne člane jugoslovanske v in parlamenta, ki so odobrili konkordat s toliško cerkvijo. Kaj pomeni to "prek stvo"?

Za svobodomiselne ljudi ne pomeni nič. ne lahko prekolnejo glavarji vseh cerkva svetu in zmenil se bom toliko za to kot za s ki je ležal pred devetimi leti pod kapom m ga stanovanja ali pa še manj. Z verniki voslavne (in katoliške) cerkve je pa drug oni verjamejo, da jih s "prekletstvom" zad strašna nesreča — in ker verjamejo v to srečo", jih seveda zadene. Če kdo verjame srečanje s črnim mačkom namesto s človek ko zjutraj stopi na cesto, pomeni zanj nes tistega dne — bo res nesrečen ves dan, t pravi: skrb in bojazen ga bosta glodali.

In to je, kar je cerkveno prekletstvo v bist miselni teror, izvirajoč iz praznoverja, za mitivno, otroško pamet! Saj veste, kako s trok boji vseh mogočih strašil; saj veste, k se preprosti ljudje, ki so od pet do temena tlačeni s praznoverjem, tresejo pred kak staro babo, o kateri verjamejo, da zna "čar zagovoriti ali uročiti". Teror na podlagi p noverja! In baš to delajo glavarji cerkva bolj prefrigan način. Terorizirajo na svoj čin one, ki jim še verjamejo.

V istem času, ko je srbski sveti sinod pr ministre in poslance, je papež Pij, pogi katoliške cerkve, v Gandolfu v Italiji "k gorje" nad vse one države, ki ovirajo katol vzgojo. To je tudi teror, v obliki drugačen, da v bistvu enak onemu pri pravoslavnih v biji. Tudi ta teror bazira na praznoverju starih dob človeške otroškosti, iz dobe, ko "čarovniki" v starem Egiptu zapisali nas smrti ali po naše "zakleli" vsakogar, kdor b dotaknil groba njihovih vladarjev. Ljudje so verjeli v dotično "zakletstvo", so bili ter zirani; ljudje, ki še danes verujejo v "pr cano gorje" prihajajoče od neke nadnatu sile, so tudi terorizirani.

Ne vem, kaj katoliki mislijo o pravoslav "prekletstvu" in če mu pripisujejo kakšen ef Prav tako ne vem, koliko pravoslavci daje papeške grožnje; morda kaj dajo, morda Navadno je bilo tako, da so "čarovniki" o ma glavarji tega ali onega kulta "odkleli" d drugega. Iz zgodovine vidimo, da sta dva r ska papeža, ki sta bila hkratu — enkrat so celo trije — "preklela" drug drugega in t sta "prekletstvi" ubili drugo drugega. Pra verje je relativna reč: drži le za neke ljud nekem času in na nekem prostoru. Na ko konca: če verjameš, da je hudič, tedaj zate hudič, če pa ne verjameš, tedaj ga zate ni!

Svobodomiselni ljudje smo vsaj v tem ru zares srečni. Na vsa prekletstva, zač nja, zakletve in temu podobno ne damo ab lutno nič in vsaj zaradi tega mirno spimo!

Svet v številkah

Statistični letopis Društva narodov, eden v važnejših statističnih virov za l. 1936-37 pravkar izšel.

Po njegovih navedbah živi na zemlji 2095 lijonov ljudi, vendar pa za mnogo dežel ni nih podatkov. Tako cenijo nekateri število bivalstva na Kitajskem na 350, drugi na milijonov. Statistični letopis je vzel povpre število okrog 450 milijonov prebivalcev. Po no je z Abesinijo, Španskim Marokom, Per in Bolivijo, kjer se je mogoče opirati samo cenitve.

Skoraj v vseh deželah se je prebivalstvo množilo. To pa ne velja za presežek porodov v celi vrsti dežel hudo nazaduje, tako da gre višek števila prebivalstva samo na račun zm šane umrljivosti ali čedalje bolj napredujoč "postaranja" človeštva. Izboljšane higienske snove skrbe za to, da je ljudi na svetu več go kdaj prej.

Letopis potrjuje znova splošno porast sve ne proizvodnje sirovin. Največja je ta por kar se tiče zlata, kjer se je proizvodnja v meri s stanjem pred kakšnimi desetimi leti bližno podvojila. Zaposlitev v industriji 1936 narasla za kakšnih 16 odstotkov.

Zelo očiten je bil razvoj zračnega prometa leti 1931 in 1935. (Dokončnih podatkov za slednji dve leti še ni.) Število prepotovanih lometrov v zraku se je v tem razdobju dvig za 75 odstotkov, prevozi so se več nego potro Velika je tudi porast pomorskega prome Prav tako hitro pa naraščajo povsod tudi c državni dohodki, nove emisije kapitala in s — čeprav ne splošno — tudi državni dolgovi

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 16. avgusta 1917.)

Domače vesti. V Gallupu, N. Mex., je um 26-letna Frančiška Marinšek iz Hotavelj n Škofjo Loko. Zapustila je moža in tri majh otroke.

Delavske vesti. V južnem Illinoisu je zas kalo 20,000 rudarjev.

Svetovna vojna. Angleži in Kanadčani v gujejo v Belgiji. Italijanski letalci so me bombe na Jesenice. Papeževa mirovna no je našla slab odmev pri antanti in dober mev v Nemčiji ter Avstriji.

Ruska revolucija. Bivšega ruskega car Nikolaja in njegovo družino so na ukaz zač ne vlade odpeljali iz Petrograda v Tobolsk vzhodni Sibiriji.

Zgodba o podstrešnem tatu in brezdomcu

Žalna kriminalna kariera iz naših dni

Ljubljana, 29. julija.—Prazna pajih dni je menda zajela poslovanje kriminalnega oddelka naše policijske uprave in najskromnejšega drobiža ne pride do nobene snovi bi bi jo lahko stavil široki javnosti v pouk in zabavo. Ravno najskromnejšega drobiža, rekli, toda za človeka, ki iz smisel za moralno in socialno analizo, utegne biti vsak neki dogodek dovolj, da izlušči njega smiselno jedro in ga ne za primer človeškega dejanja in nehanja, kakršno bodi kakršno ne sme biti. Tako se ni omembe vredna tudi arena bednega, majhnega podnega tatu, bivšega delavca, domca Avgusta Sotoška, ki prišel včeraj zjutraj — najje sam ne ve, katerokrat — kratkem presledku spet policijskim organom v roke.

Neki stanovalec hiše št. 16 v novi ulici je včeraj okrog opazil, kako je mlad, neznan stopil čez vežni prag in po stopnicah navzgor. A mesto da bi se ustavil pred nim stanovanjem, je šel tuj naravnost proti podstrešnim tom. Stanovalec je opozoril ga gospodarja Antona Rupa na nenadnega gosta in Rup je z ženo takoj pohitel na strešje. Ko sta odprla, je nenec naglo planil na stopnice pobegnil, za njim pa je na strešju ostal cel majhen kup garderobe, ki si jo je bil pravil za plen. Begunca je odil dimnikarski mojster Ivan ic, ki stanuje v isti hiši, in ri stekel za njim. Ko ga je Linhartovi ulici dohitel, pa se je neznanec postavil po ropivlekel nož iz žepa, ga suv desno roko in zbežal dalje Sv. Križu. Kerncu, ki beca ni hotel izpustiti izpred se je nato pridružil še čevski mojster Ivan Markovič s ve ceste in nazadnje sta ga nici zajela na vrtu hiše mija Breznika v Linhartovi uliamor sta takoj nato prispela dva stražnika in ga odvedla policijo.

Ko so tam ujetnika vprašali po onalijah, se je razgrnil pred kazenski list, ki priča o kriilni karieri, kakršne so tanačilne za moralno in socialrazrvanost naših dni. Sotošek od nekod iz zelenega Štajerja a, iz krajev, ki zaradi sirone zemlje ne morejo prereveh mladih rodov na grudi dajejo zato mestom in indusjskim središčem mnogo dodelavcev. Pred nekaj leti je el v Ljubljano in bister, deen fant, kakor je bil, je dobil danja vredno mesto sluge v em velikem hotelu. Spisi, ki jih je polagoma nabralo na cinalnem oddelku za precej el sveženj, molče o tem, zaje Sotošek službo izgubil. Po em se je njegovo ime zmerom teje zapisovalo v uradne e, najprej v zvezi s prošnjaki jih je vlagal za socialnoični oddelek banske uprave a druge podporne instance, bi mu pomagale, ker je brez a. Takrat so uradi, ki so imesedo o tem, ali je vreden podpismeno podajali o njem še bljša mnenja, takrat še ni nobene pege na poštenem mu Avgusta Sotoška. Kakor tisoče njegovih tovarišev s te, se je tudi Sotošek tedaj ivljal z vsake vrste priložnimi opravki. Zašel je migrede med krvodajalce in od cenega soka njegovih žil se a kirurškem oddelku rešilo aj življenj. Toda če je člobrez posla, krize ne more magati, ne da bi si izbral eno vojega zla: beračiti od kljuklje kljuke ali pa krasti. Sotose je odločil za drugo.

Dne 28. februarja lani je bil krat aretiran zaradi suma, je nekemu tovarišu ukradel ko. Že dolgo je bil brez dela, je živel nekaj dni na precej eren način. Že to je bilo skodovolj dokaza, da je kradel. rat je šel prvič skozi policijin sodne zapore, a ko je bil ikšen, so ga z odgonom poslali v domačo občino. Že čez nekaj dni pa se je vrnil v Ljubljano. Vnovič ga je zajela policija in vnovič odgnala domov, a Sotošek je bil neizprosnejši in je zmerom iznova prihajal nazaj. Tako se je polagoma uvrstil v veliko družino izobčencev in izgnancev, ki trmasto vztrajajo na pravici do svojega domovinstva na ljubljanskih trotoarjih menda prav zato, kér jim je črka zakona to pravico odrekla. Lani pred Božičem je po kratkem obisku na domačem Štajerskem spet prišel v Ljubljano. Kakor je pozneje pripovedoval na policiji, se je bil odločil, da božične praznike prebije v hiši nekega uglednega posestnika na Dolenjskem, ki mu je bil svoj čas dal na kirurškem oddelku svojo kri. Pripovedoval je, da se je dobro imel tri dni, samo jedel je dobre reči, pil in spal. A ko je policija po orožnikih vprašala, kako je bilo s to rečjo, je posestnik dejal, da je bil resda v bolnišnici in je dobil kri, ampak da "osebe", ki mu je dala kri, ne pozna in je nikoli ni videl." Tako je pač urejen ta svet: kri dobiš in človeku ti ni treba niti pogledati v obraz. Tako je Sotošku spodletel alibi in je spet sedel.

Pa takrat ni šlo za kri, šlo je za lep nov hubertus, za nov klobuk, za nekakšno perzijsko preprogo in za druge reči. Policiji so dobri Sotoškovi prijatelji prinesli na nos, da je pravkar prejel neko sumljivo dopisnico iz Novega Sada. Dva sloveča vlomilca, France Brekvar in Josip Soklič, sta bila malo prej ušla izza zamreženih oken ljubljanske jetnišnice in iz Novega Sada sta poiskala zveze z njim, da ga povprašata, kako je kaj zrak čist.

Agentje kriminalnega oddelka so fanta poiskali in na policiji so mu temeljito izprašali vest za vsake vrste brezpomembne reči: odkod hubertus, odkod klobuk, kako je bilo tisto s perzijsko preprogo. Hubertus, je dejal, da je pošteno kupil s prištedenjm denarjem pod roko. Toda takrat so že zdavnaj vrabci čivkali na strehi, da se Sotošku nobena kronica, ki jo priberači na vratih, ne segreje pod palcem. In klobuk? Zamenjal ga je z nekim zidarskim delavcem za svojega starega, samo za liter vina v neki dalmatinski krčmi v Šiški je doplačal. A perzijska preproga? Za osem kovačev jo je kupil od bosanskega krošnarja v točilnici pri Mikliču. Na stežaj je Bosanec odpiral svoj kovčeg, da so mu še natakarice gledale čez ramo, le kar pokličite jih za pričo. Toda natakarice so povedale, da Sotošek v njihovi točilnici še svoj živ dan ni kupoval perzijskih preprog.

Posedel je malo na zapahi, potem so ga pa spet poslali domov. Užaljen nad tolikšnim pomanjkanjem takta, ki ga je doživel v Ljubljani, se je takrat odločil rajši za krajo bolj oddaljene periferije. A že tamle po Svečnici ga je komandir domžalske orožniške postaje narednik Skok dobil v roke. Sotošek je takrat nosil s seboj celo garnituro vlomilskega orodja. Iz Domžal so ga poslali v zapore okrajnega sodišča v Kamniku. Jasno je bilo, da je imel Sotošek najboljše namene, da vlomi, kadarkoli se mu ponudi prilika, a nobenega uspeha še ni imel za sabo in vrata v svobodo so se mu odprla že po nekaj dneh. Sredi februarja je bilo dvakrat zapored vlomljeno v podstrešje nekje na Celovški cesti. Pri prvem vlomu je neznani razbojnik odnesel s seboj za poltretji tisočak obleke in drugega blaga. Kdo bi utegnil biti? Kdo drug kakor August Sotošek. Aretirali so ga in priče so potrdile, da je v kritičnih dneh res hodil tam okrog. Nekaj denarja so našli pri njem. Sotošek ni vedel povedati, odkod. Ko so ga vprašali, kje je zadnji večer spal, Sotošek ni vedel odgovoriti. A vnovič je zatrjeval svojo nedolžnost, na dlani je bilo, da se ukvarja z najplemenitejšimi življenjskimi načrti. Komaj je prišel iz kamniških zaporov, jo je zavil naravnost v bolnišnico in vprašal, ali jim je treba še kaj krvi. Dejali so, da nič, in je šel. Potem je stopil na francoski in na španski konzulat in vprašal, kako bi človek prišel v Francijo ali v Španijo. Mimogrede se je že oglasil pri bežigrajskem župniku, ki ima dobre zveze z inozemstvom, a tudi tam ni bilo za Sotoška nobene poti. A kar je bilo še najhuje — na policiji mu niti verjeli niso, da res namerava čez mejo. Po konzulatih in župniščih, so dejali, je hodil samo zato, da bi si ogledal, ali se da kaj suniti.

A da s Francijo in Španijo August Sotošek resda ni imel prav čistih namenov, nam izpričuje primer, kako je sredi maja nekega tovariša, namenjenega v francoske rudnike, spremljal na kolodvor. Nekje na Dolenjski cesti sta zavila v krčmo, in medtem ko je Sotošek z risjim očesom strmel v debelo listnico, kadar jo je tovariš privlekel iz žepa, je mož, ki je odhajal, vse preveč lahkomiselno gledal v kozarec. Nazadnje je od vina utrujen zaspal. Takrat mu je Sotošek na tihem segel v suknjič in 400 francoskih frankov predejal v svoj žep. Podvizal se je do najbližjega telefona in vprašal v menjalnici, koliko notira frank. A še preden je dobil odgovor, so bili že policaji za njim in namesto malo skromnega užitka, ki ga je naklepal v svojem trepetajočem srcu, je bil spet njegov delež arest. Tako gre Avgust Sotošek skozi to prokleto življenje, ki je zloženo iz ene same temne sence in ene same dvomljive luči: iz malo sladkogrenke tatinske svobode, za katero sta zmerom policaj in žandar, in iz teme, ki se zbira pod oboki kaznilnic.

Opozicija proti potrditvi Blacka za člana sodišča

Washington, D. C., 14. avg.—V senatu se je pojavila opozicija proti potrditvi senatorja Blacka, da zamaši vrzel, ki je nastala v vrhovnem sodišču, ko se je sodnik Willis Van Devanter umaknil v pokoj. Opozicija, ki jo tvorijo republikanski in demokratski senatorji, kateri pobijajo Rooseveltove socialne in ekonomske reforme, bo skušala preprečiti potrditev v senatu z argumentom, da je bil Black pred leti v zvezi s kukluklanovci, a najbrž ne bo uspela. Senator Black je zagovornik Rooseveltovega "new deala". Isti demokratski senatorji, ki so vodili borbo proti Rooseveltovemu načrtu, da se poveča število članov vrhovnega tribunala in so tudi zmagali, vodijo tudi boj proti potrditvi Blacka za člana tega tribunala.

Amerika preklicala kupčijo z Brazilijo

Washington, D. C., 14. avg.—Načrt, da Amerika da v najem Braziliji šest starih rušilcev, je bil završen na konferenci med državnim tajnikom Hullom in poslanikom Argentine F. A. Espilom. Slednji, čigar država je vložila proti kupčiji protest pri državnem tajniku, je opozoril Hulla, da načrt ograža interese Argentine. Proti načrtu se je pritožila tudi Hitlerjeva vlada, češ da je naperjen proti trgovski zvezi med Nemčijo in Brazilijo.

Hinavščina

"Kaj je hinavščina, Ivan?"

"Prosim . . . če gre učenec v šolo z veselim obrazom . . ."

Delavsko razsodišče odgovarja kritikom

(Nadaljevanje s 1. strani.)

redi volitve, ki obsegajo vse tovarne kakšne korporacije, posamezno tovarno ali del iste, ali pa le neko stroko.

Odbor tudi pravi, da bolj hitro in bolj efektivno (efficient) vrši svoje delo kakor pa drugi vladni departmenti. Od 382 slučajev, v katerih je odredil zaslišanje, je podal odloke v 200 slučajih, veliko število od ostalih pa je bilo poravnanih med obema strankama na podlagi priporočil preiskovalnega uradnika.

Glede očitka, da odbor "favorizira" CIO, odbor odgovarja, da od 36 slučajev, s katerimi je šel pred sodišče za enforsiranje svojih odlokov, je 14 slučajev unij ADF, 15 slučajev unij CIO in sedem slučajev neodvisnih unij. Od 1. julija 1936 do 16. julija 1937 je na prošnjo unij ADF odredil tovarniške volitve v 62 slučajih in le v 20 slučajih na prošnjo unij CIO.

Na podlagi gornjih številk bodo voditelji Ameriške delavske federacije in drugi kritiki odbora zelo težko dokazali, da je odbor — privesek CIO. Ta očitek in kritika iz vrst federacije najbrž prihaja vsled tega, ker unije ADF izgube več volitev kakor pa dobe. Vzrok temu je, ker se delavci bolj oklepajo CIO kakor ADF.

Tudi rekord pokrajinskega odbora v New Yorku, ki je še posebna tarča, je sličen rekordu zveznega delavskega odbora. Izmed 75 najnovejših slučajev, ki so prišli pred newyorški pokrajinski odbor, jih je bilo 34 od unij ADF, 31 od unij CIO in deset neodvisnih. Izmed tovarniških volitev je CIO zmagal v 13 slučajih, v enem pa propadel; ADF je zmagala v 4 slučajih, v dveh pa izgubila. Izmed slučajev, ki jih je pokrajinski odbor izravnal s posredovanjem, je ADF sklenila 14 kolektivnih pogodb, CIO pa 12. Odbor je zavrgel en slučaj ADF in dve pritožbi CIO. Pri skolektanju zaostalih plač so člani ADF prejeli $1400, člani CIO pa $37.50.

Eden glavnih vzrokov, da so konservativni vodje ADF dvignili kopje proti delavskemu odboru, je slučaj newyorške Consolidated Edison Co., ki je pod roko in proti volji delavcev podpisala pogodbo z elektrarsko unijo ADF. Od te pogodbe so si delavci, ki so organizirani v uniji CIO, oprali roke in vložili pritožbo pri delavskem odboru.

Stališče zveznega delavskega odbora je, da nimata ne ADF ne CIO nič več pravic do kršenja delavskega zakona kakor podjetniki. Ako bo CIO obtožen sličnih kršitev kakor ADF, bo odbor tudi proti njemu postopal.

Senat odglasoval za štetje brezposelnih

Washington. — Senat je zadnje dni sprejel Blackov predlog za štetje brezposelnih, nakar je bil poslan v nižjo zbornico. Blackov predlog določa financiranje tega štetja iz relifnega sklada. Izvršeno mora biti do 1. aprila 1938, da bodo podatki lahko služili kongresu pri ukrepanju o relifu za bodoče fiskalno leto. Štetje bo stalo okrog pet milijonov in ga bodo vršili delavci WPA.

—Federal Pictures

Ruska dekleta paradirajo po moskovskih ulicah po plavalni tekmi, v kateri so zmagale.

Vesti iz Jugoslavije

STRAŠNO NEURJE OPUSTOŠILO DOBREPOLJSKO KOTLINO

Debela toča je uničila vse posevke, oklestila brajde in sadno drevje, pobila mnogo šip in opek. — Veter podiral drevje. — Skoraj bi bila toča ubila mlado dekle

V pondeljek, dne 26. julija popoldne je nad nekatere kraje Slovenije prihrumela huda nevihta s točo, ki je napravila kmetom milijonsko škodo. Zelo prizadeta je bila spet Poljanska dolina nad Škofje Loko, najhuje pa je opustošena dobrepoljska kotlina in struška dolina. Tu je neurje divjalo tako, da so kmetje—ki jih je nevihta zalotila na polju—kriče molili, naj bi šla nesreča mimo. Ni šla, stolkla je kmetom opeke in šipe na hišah, pobijala perutnino, zbila žito in krmo v tla, podrla mnogo dreves, oklestila sadno drevje—tako da je vsa dolina v pol ure izgubila milijone.

Poljski pridelki so do kraja uničeni v vaseh: Ilova gora, Hočevje, Hrib, Zdenska vas, Cesta, Podstruge, Ponikve, Videm, Podgorica, Zagorica in Mala vas. Po prvih cenitvah sodijo, da je škode za najmanj 5 milijonov.

Okrog 5. popoldne se je nebo stemnilo, vlil se je dež, nato pa huda toča, velika kakor kurja jajca. Pol ure je lilo in pol ure je padala toča, hrumel je vihar, udarjale so strele, da je postalo vse ljudi groza. Ko se je neurje uneslo, so kmetje zajokali, ko so stopili iz zaklonov in hiš na plano in so zagledali tako razdejanje: težko je spoznati, kaj je kje raslo, tako je vse zbito in razcefrano, žito in trava. Toča je pobijala na vseh strehah opeko, pobila mnogo šip, vihar je podiral močna drevesa.

Trgovcu, posestniku in gostilničarju Štehu je napravilo neurje mnogo škode. Opek na poslopjih mu je pobilo kakšnih 25,000 kosov. Ko je začela padati toča, je letela opeka s streh kakor bi streljala strojnica. Ko je bila opeka razbita, je začel dež liti na seno, ki je deloma uničeno. Trgovec Šteh pravi, da ima na hišah in poljih za najmanj 90,000 Din škode.

Družini Zrnčevih v Zdenski vasi pa bi bilo neurje skorajda ubilo hčer, 25-letno Tončko. S sestrami in očetom se je nahajala na polju, ko je prihrumela nevihta. Razbežali so se najprej vedrit pod drevje, ko pa je začela toča, so bežali proti domu. In Zrnčeva hčerka Anica je sredi poti našla na tleh nezavestno svojo sestro Tončko, ki je dobila od toče nekaj ran po glavi. Odnesla jo je stežka domov. Po drugi poti bežečo sosedovo hčerko je toča prav tako zbila ob tla. Doma so ju proti večeru vendarle obudili k zavesti.

Podobno škodo je napravila nevihta v Poljanski dolini nad Škofjo Loko. Vihar je odkrival strehe in lomil drevje, toča je razbijala opeko, klestila drevje in zbila žito in krmo v zemljo.

Kmetje z obupom gledajo na svoje njive in hiše, še bolj obupano, ker vedo, da jim oblasti ne bodo prav nič mogle pomagati. Posebno dobrepoljsko dolino pogosto obiskuje nesreča. Leta 1918 jo je obiskalo podobno neurje kakor zdaj, leta 1934 pa je bila strašna povodenj, ki je razdejala toliko hiš in polj. Prave podpore ni od nikoder.

"Varovalci" v človeškem organizmu

Človek je neprestano od rojstva do smrti odvisen od najrazličnejših življenjskih pogojev. Vročina in mraz, veter in solnce vplivajo nanj. Ljudje živijo v ledenih puščavah na severu in v žareči vročini tropskih krajev, ker razpolagajo naši organi s pripomočki in "varovalci", s katerih pomočjo se moremo vživeti v vsak nov položaj.

Tu je predvsem tako imenovana "toplotna uravnava". Človeško telo ima namreč sposobnost, da z najmanjšo energijo v vseh okolnostih skrbi za vedno enakomerno telesno toploto. Kakor hitro je vnanja toplota premočna, tedaj začne delovati kompliciran "ohladitveni mehanizem": potimo se in z izparitvijo tekočine se zmanjša telesna toplota. Najučinkovitejši in v svoji popolnosti samo človeku lastni "toplotni varovalec" pa je naša koža. Pri hudi toploti se razširijo kožne žile, istočasno pa pospeši neki drugi "varovalec" osrednjega živčnega sistema utrip srca—in kri hiti v vnanjost telesa ter se tako ohladi. Nasprotno pa se tenke kožne žilice ob mrazu skrčijo. Kri se pretaka zato počneje v notranjih organih in pospeši njih delovanje. Pri tej toplotni uravnavi sodelujejo še številni drugi "varovalci". Ob vročini čutimo žejo, ker potrebuje telo vode, ob mrazu pa začno delovati mišice za proizvodnjo toplote. Vsi ti "toplotni varovalci" skupaj vplivajo tako, da se more človek v primeri z živalmi privaditi skoraj vsakega podnebja. To je ena izmed fizioloških lastnosti, ki so pripomogle človeku k njegovemu zmagoslavnemu pohodu na zemlji.

Vsak dan beremo po listih o avtomobilskih nesrečah, ki so zahtevale človeške žrtve, toda le redkokdaj smo si na jasnem, da je mnogo teh nesreč povzročila slabost "varovalcev" našega telesa. Večkrat se zgodi, da vzlic pričakovanju ne pademo, ker to prepreči "padnostni varovalec" našega telesa, ki je pri človeku zaradi njegove pokončne hoje zelo razvit. V labirintu notranjega ušesa in v srednjih možganih so neka središča, ki skrbe za to, da se pri pretečem padcu s pomočjo hitrih gibanj zopet uravnovesimo.

Če so n. pr. pri avtomobilskih vožnjah brzine mnogo večje nego bi smele biti po človeški naravi, potem zadevni "varovalec" odpove. Ta "varovalec" se v zvezi z drugimi že omenjenimi razameroma zelo pozno razvije. Otrok pade kakor vreča moke. Popolnoma se razvijejo šele približno v osmem letu življenja.

Marsikdo ve iz izkušnje, da se je moral v začetku svojega počitniškega potovanja, v prvih dneh svojega bivanja ob morju ali na gorah, šele privaditi novih okoliščin. Prve noči spimo včasi slabo, smo nemirni in nas nekaj muči, potem ko se privadimo, pa spimo dobro in tudi naš tek se poveča. Ta privada je ena izmed največjih prednosti spremembe podnebja in okolice: Telo je nenadno prisiljeno, da se mora privaditi popolnoma novih vnanjih in notranjih pogojev. Vsa telesna in duševna doživetja so hitrejša. Cela vrsta "varovalcev" v organizmu stopi v akcijo in tako povzroči ono ugodno "osvežitev", zaradi katere smo se prav za prav podali na pot oziroma na počitnice.

Po razpravi dr. H. Wolterekova

—jk—Ž.

Derviš in gostoljubje

Iz zbirke "Tako se Orient smeje"

Pri nekem premožnem muslimanu je že dolgo gostoval pobožen puščavnik — derviš. Prav zadovoljen je bil s kuhinjo svojega gostitelja.

Žena tega muslimana pa bi se bila že rada znebila tega požrešnega gosta. Silila je v moža, naj spravi derviša iz hiše.

Mož je odgovoril:

"Razumem tvojo željo. Vendar bi me ta greh, ko bi pokazal pobožnemu možu vrata, večno težil."

In tako je zopet poteklo teden dni, ne da bi puščavnik poizkušal oditi.

Muslimanova žena je postajala nestrpna.

"Odpravi že vendar tega derviša. Shrambe in vrči so že prazni."

Gospodar se ni mogel več upirati želji svoje žene. Stopil je k gostu, ki je sedel na preprogi in bil, kakor se je gospodarju zdelo, zatopljen v molitev.

"Oprosti, velečastiti brat, da te motim v tvoji pobožnosti. V stiski sem in moral sem te poiskati. Glej, zadnjo ovco sem zaklal, zadnjo moko smo porabili, tudi dateljnov in orehov ni več. Le košček kruha je še v predalu. S tem ti gotovo ne bo ustreženo. Sprejmi torej mojo zahvalo za obisk, ki nas je osrečeval, in sledi migljaju Allaha, ki bo vodil nadaljnje tvoje korake."

"Prav," je rekel derviš. "Zbudi me jutri, ko se naredi dan. Nadaljeval bom svojo romarsko pot."

Ko se je zaznala jutranja zarja, je musliman stopil k ležišču svojega gosta.

"Vstani in pojdi, pobožni romar, petelin je že zapel . . .!"

Derviš je napel ušesa.

"Kaj slišiš moja ušesa? . . . Petelina še imaš?"

In obrnil se je brezskrbno na ležišču in sladko zasmrčal.

Japonski vojaki razkladajo municijo in orožje na železniški postaji v Tientsinu.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom—Poslovenil *Vladimir Levstik*

Tam ležijo dragi pokojniki, sleherni kamen nad njimi priča o tako vročem minulem življenju, o tako strastni veri v svoje veliko dejanje, v svojo resnico, v svojo borbo in svojo učenost, da bom — to vem naprej — pal na zemljo in bom poljubljal te kamne in plakal nad njimi, čeprav bom obenem iz vsega srca uverjen, da je vse to že davno samo pokopališče in prav nič drugega. In plakal ne bom iz obupa, ampak samo zato, ker bom srečen od solz, ki jih bom prelival. S svojo lastno ganjenostjo se bom opajal. Lepko pomladno listjiče in sinje nebo mi je drago, kaj hočeš! Tu ni govora o razumu in logiki, tu ljubiš z notranjostjo, z drobovjem, prve svoje mlade sile ljubiš . . . ali razumeš kaj v tej moji kolobociji, Aljoška, ali ne?" se je zdajci zasmejal Ivan.

"Še predobro te razumem, Ivan: z notranjostjo, z drobovjem se ti hoče ljubiti — to si krasno povedal in strašno me veseli, da se ti tolikanj hoče živeti," je vzkliknil Aljoša. "Mislim, da bi morali vsi na svetu najprej vzljubiti življenje."

"Vzljubiti življenje bolj od njegovega zmisla?"

"Vsekako, najprej vzljubiti življenje, potlej šele logiko, kakor ti praviš, vsekako pred logiko, zakaj šele potlej morem dojeti njegov zmisel. Vidiš, to se mi že davno svita. Polovica tvojega posla je opravljena, Ivan, in dobljena: živeti ti je drago. Zdaj je treba, da se potrudiš še za drugo polovico, pa boš rešen."

"Rešuješ me, ko morda niti nisem propadal! V čem pa je ta tvoja druga polovica?"

"V tem, da je treba obuditi tvoje mrtve, ki morda vobče nikoli niso umrli. Nu, daj mi čaja. Drago mi je, da govoriva, Ivan."

"Vidim, da si nekam navdahnjen. Strašno rad imam take professions de foi od takihle . . . redovnikov. Trden človek si, Aleksej. Ali je res, da hočeš oditi iz samostana?"

"Res je. Moj starec me pošilja v svet."

"Tedaj se še vidiva v svetu in se še srečava do mojega tridesetega leta, ko se pričnem trgati od čaše. Najin oče, vidiš, se noče odtrgati od svoje čaše do sedemdesetega leta, celo o osemdesetih sanjari, sam je rekel tako in pri njem je to prebito resno, čeprav je burkač. Postavil se je na svojo slo kakor na skalo . . . dasi človek po tridesetem letu prav za prav vobče nima kje stati razen na tem . . . Toda do sedemdesetega je nizkotno, bolje je do tridesetega: tako človek lahko ohrani "senčico plemenitosti" in prevari samega sebe. Ali danes nisi videl Dmitrija?"

"Ne, nisem ga videl, a Smerdjakova sem videl." In Aljoša je v naglici, toda podrobno opisal bratu svoje srečanje s Smerdjakovim. Ivan ga je jel zdajci nekam zaskrbljeno poslušati; to in ono mu je moral celo ponoviti.

"Prosil me je samo, naj bratu Dmitriju ne pripovedujem, kar je govoril o njem," je dodal Aljoša.

Ivan je zgrbančil čelo in se zamislil.

"Ali se grbančiš zaradi Smerdjakova?" je vprašal Aljoša.

"Da, zaradi njega. Vrag naj ga vzame a Dmitrija sem res da hotel videti, toda zdaj ni več potreba . . ." je nekam nerad odvrnil Ivan.

"Ali misliš res tako naglo odpotovati, brat?"

"Da."

"Kaj pa Dmitrij in oče? Kako se bo končala ta stvar med njima?" je s skrbjo izpregovoril Aljoša.

"Venomer goniš svojo! Kaj morem jaz pri tem? Mar sem varuh svojega brata Dmitrija?" se je razdraženo odrezal Ivan — a v tem se je zdajci nekam bridko nasmehnil: "Kajnov odgovor Bogu, ko ga je vprašal po ubitem bratu, a? Morda je to tvoja misel v tem trenutku? Toda, vrag ju vzemi, saj res ne morem ostati pri njiju dveh za varuha! Opravil sem svoje posle in pojdem. Tega pač menda ne misliš, da sem ljubosumen na Dmitrija in da sem mu vse te tri mesece odgovarjal njegovo krasotico Katerino Ivanovno. E, vraga, imel sem svoje opravke. Postoril sem jih in zdaj pojdem. Opravke sem končal davi, saj si bil priča."

"Davi, misliš, pri Katerini Ivanovni?"

"Da, pri njej, osvobodil sem se vsega namah. Kaj pa hočem? Kaj je meni do Dmitrija? Dmitrij ni s tem v nikaki zvezi! Imel sem samo svoje lastne posle s Katerino Ivanovno. Sam veš, narobe, da se je le Dmitrij tako vel, kakor da je z menoj dogovorjen. Prav nič ga nisem prosil, pa mi jo je vendar sam slovesno predal in naju blagoslovil. Vse to je podobno šali. Ne, Aljoša, ne, če bi vedel, kako lahko mi je zdaj pri duši! Tukajle sem sedel in obedoval — in verjameš li, da sem že hotel naročiti šampanjca, da proslavim prvo uro svoje svobode? Pfej, malone pol leta — in zdajci sem otresel vse namah. Nu, kje bi bil mogel še včeraj slutiti, da je tako lahko napraviti konec, če le hočem!"

"O svoji ljubezni govoriš, Ivan?"

"O ljubezni, če hočeš; da, zaljubil sem se bil v gospodično institutko. Mučil sem se z njo in ona je mučila mene. Sedel sem pri njej kakor angel varuh . . . in zdajci je vse odletelo. Prejle sem govoril v zanosu, a ko sem stopil iz hiše, sem se zagrohotal — verjameš? Ne, do pičice tako je, kakor pravim."

"Tudi zdaj govoriš to tako veselo," je pripomnil Aljoša, gledaje mu v obraz, ki je bil postal mahoma res nekam vesel.

"Da, kje sem pa mogel vedeti, da je vobče ne ljubim! He-he! In glej, izkazalo se je, da ne. In vendar mi je tolikanj ugajala! Kako mi je ugajala še davi, ko sem ji bral levite! In veš, še zdaj mi ugaja, da nikoli tega — in vendar, kako lahko mi je iti od nje. Ti misliš, da se baham?"

"Ne, samo — to morda ni bila ljubezen."

"Aljoška," se je zasmejal Ivan, "ne spuščaj se v modrovanje o ljubezni! Ne poda se ti. A davi si iztegnil jezik, davi, aj! Nisem se še spomnil, da bi te bil poljubil za to . . . A mučila me je, joj, kako! Prav zares sem bil priča izbruha. Oh, ona je vedela, da jo ljubim! Ljubila je mene, ne Dmitrija," je veselo poudarjal Ivan. "Dmitrij je zanjo samo izbruh, samo nekakšen napad . . . Vse, kar sem ji prejle rekel, je čista resnica. Stvar je le v tem, da utegne biti tisto, česar nabolj potrebuje, petnajst ali dvajset let časa — pa bo nemara spoznala, da Dmitrija vobče ne ljubi, ampak samo mene, ki me muči. Da, mogoče je celo, da ne bo nikoli spoznala, vzlic današnji lekciji. Nu, in tako je bilo bolje, da sem vstal in odšel za vselej. A res: kaj dela ona zdaj? Kaj je bilo tam, ko sem odšel?"

Aljoša mu je povedal, da je dobila histeričen napad in da zdaj menda leži v nezavesti in se ji blede.

"Ali Hohlakova ne laže?"

"Videti je, da ne."

"Treba se je prepričati. Sicer pa ni od histerije še nikoli nihče umrl. In končno, naj le ima histerijo, to bolezen je Bog poslal ženski iz ljubezni. Tja nikakor ne pojdem več. Čemu bi silil nazaj."

"A danes si ji vendarle rekel, da te ni nikoli ljubila."

"To sem storil nalašč. Aljoška, šampanjca nama naročim, da bova pila na mojo svobodo. Ne, če bi ti vedel, kako sem vesel!"

"Ne, brat, rajši ne pijva," je zdajci rekel Aljoša, "in razen tega mi je nekam težko pri srcu."

"Da, tebi je zdavnaj težko pri srcu, to vidim že dolgo."

"Tedaj se jutri zjutraj na vsak način odpelješ?"

"Zjutraj? Saj nisem rekel, da zjutraj . . . vor . . . Nekaj se je moralo spremeniti.

"Nikakor ne! Ni res!"

"Tudi ta tvoj čudni glas mi da misliti . . . Bogve kaj imaš, s kom si in kako se zabavaš. Prepričan sem, da tudi plešeš. In vendar si mi obljubila, da ne boš plesala z nikomer, ampak da boš mirna in dobra . . ."

Je že res, da mu je to obljubila. Tega je že zelo dolgo. Bilo je v prvih letih njunega zakona. Kasneje nista o tem nikoli več govorila. Marija je ves čas mislila, da je Dinu kaj malo mar to, kar ona počne. Da je ljubosumen, na to sploh ni mislila. In zdaj se ji je razodelo, da je tako . . .

"Ljubosumen mi postajaš!"

"Kadar kdo resnično ljubi, je vselej ljubosumen. Vse to, kar sem ti dejal, sem ti pa rekel zgolj zaradi tebe same. Mar ne veš, da ti že vsak najmanjši napor škoduje? In potem trpijo tvoji živci, in to jaz najbolj občutim."

Tudi to je bilo res, da so ji napori škodovali — a živci? Le kdaj je bila z njim nervozna?

"Res bi rada vedela, kdaj si ti okusil mojo živčnost. Ali sem ti morebiti kdaj kaj takega rekla? Sem ti mar vprizarjala nevšečnost? Hudoben si, da veš!"

"Ne, dušica moja zlata, oprosti mi!"

Da se ji Dante oprošča! On, ki je bil zmerom tako hladen, ki mu je bilo tako malo mar, kaj in kako čutijo drugi . . .

"Dino moj, saj veš, da ti oprostim. Prav za prav bi se ti pa jaz morala oprostiti, ker sem ti še napol zaspana tako neumno odgovarjala."

"Vem, dušica, vem."

"Halo! Halo. Ali naj podaljšam v tretje?"

"Da, da, v tretje . . . Halo! Torej Marija, poslušaj me. Predvsem sem ti telefoniral, da bi ti nekaj povedal. Ali se še spominjaš tiste pisalne mize?"

"Tiste, veš, ki sva si jo skupaj ogledovala in ki ti je tako zelo ugajala . . ."

Marija molči. Ničesar več se ne spominja. Vse zaman. Postala je igralka in izgubila spomin. Toliko učenja je bilo, da je še na lastne stvari pozabila. "Pisalna miza? Ne spominjam se!"

"Poslušaj! Šel sem k trgovcu. Hotel sem ti jo pokloniti . . . In veš, zdaj mi je ne da za ceno, ki sem mu jo zaupno ponudil. Trdovratno vztraja pri 7000 lirah in ne popusti niti solda. Pa se mi zdi, da je 7000 lir za tako majhen kos pohištva vendarle malo preveč.

Prav gotovo se mu je zmešalo. Marije se je lotevala nema razdraženost. 7000 lir za tak aboten kos pohištva, ki ne bi z njim vedela ne kod ne kam, medtem ko bi s tem denarjem lahko poplačal vse njene dolgove za vprizoritev njene gledališke komedije. Preneumno! On, ki je vedno tako varčeval, hoče zdaj na vsem lepem kupiti pisalno mizo. Prav gotovo se mu je zmešalo.

"Dino, le kaj ti je šinilo v glavo? Kaj naj vendar počnem s to mizo? Kam naj jo denem? Če bi se pa že rad iznebil denarja, ali ne misliš, da bi mi lahko kako drugače pomagal? . . ."

"Saj si si je vendar sama želela! Kaj mi nisi rekla, da ti je zelo všeč in da bi jo rada postavila v kot salona? In da bi potem, ko bi bila že poročena, v njej hranila gospodinjske račune in bi mi na njej pisala, kadar bi odpotoval? In potem? Otroško perilo boš hranila v njej. Saj veš, da bova za gotovo imela otroke, ko bova poročena."

Marija si je z roko zastrla čelo. Na vse mogoče je pomislila: da se ji je morebiti zmešalo, ali da se še ni popolnoma predramila, ali pa, da jo mora tlači. Prižgala je luč. Težke zavese so zastirale okna in v sobi je bilo še vedno temno. Ne, Marija je pri zdravi pameti in tudi predramljena je popolnoma. Tega si je bila v svesti.

"Toda . . . Kdo je ona, ki želi z njo govoriti?"

V Marijinem srcu se je zbudil dvom.

"S teboj vendar. Saj si ti Marija Rossijeva in to je hotel X. A jaz, s kom pa jaz govorim?"

"Z Dinom . . . Z Dantejem Marianijem . . .

•

Marija je vsa divja vrgla slušalko na vilice. Bila je jezna, ker so jo zdramili iz sladkega sna, jezna, da je kazala toliko vneme, še najbolj pa zato, da je razdajala toliko nežnosti, kakor je ni bila vajena sprejemati, dela ji pa tako dobro.

Cele četrt ure je bila v pogovoru z Dantejem Marianijem, misleč, da govori s svojim Dantejem, Dinom Zanonijem . . .

V hotelu X sta namreč stanovali dve Mariji Rossijevi. Ena je bila igralka, druga pa neka gospodična, zaročenka Danteja Marianija. Ta je vsa nestrpna hodila po svoji sobi in v skrbeh premišljevala:

"Ni mi brzojavil, ni mi telefoniral . . . Ne ljubi me več. Pozabil me je. Nič več me ne mara."

(Dalje prihodnjič.)

R. Simonetta:

Telefonski razgovor

"Kaj pošte zame?"

"Brzojavka, gospodična."

Igralka, ki se je trudna vračala s skušnje, je vzela brzojavko in stopila v dvigalo. Odprla jo je in čitala: "Žgoče poljube. Dante!"

"Kako čudno mi pošilja poljube," je pomislila. "In še žgoče povrhu." Nič ni pogledala, da je brzojavka iz Milana, ampak jo je hitro spravila v torbico. Dvigalo se je ustavilo. Mlada žena je izstopila, šla v svojo sobo in legla. Premišljevala je, kakšen uspeh bo imela drevi, ko bo prvič nastopila. Pretegnila se je. V polsnu se ji je prikazal obraz Danteja, ali prav za prav Dina, kakor mu je rekla v nežnih trenutkih. Od utrujenosti je sladko zaspala.

Predstava je prav dobro uspela. Marija Rossijeva je triumfirala. Po končani predstavi je šla z družbo prijateljev v najuglednejšo restavracijo na večerjo. Vrnila se je zelo kasno. Bila je hudo utrujena in je zaspala šele proti jutru.

•

Drrriiin! Drrriiin! Drrriiin!

Marija Rosijeva je spala dalje.

Drrriiin! Drrriiin! Drrriiin!

Še vsa zaspana in nepredramljena je igralka mehansko dvignila slušalko telefona.

"Haaalooo . . ."

"Si ti, Marija?"

"Daa. In zdajle mi telefoniraš!"

"Zdajle? Saj je vendar jutro. Zakaj imaš pa tako čuden glas?"

"Spala sem."

"Kaj? Nemara slabo slišim?"

"Gotovo se mu je zmešalo," je pomislila Marija. "Ne, samo trudna sem."

"Daj, Marija, povej mi nekaj . . . karkoli že. Prav iz Milana ti telefoniram, da bi slišal tvoj glas."

"Iz Milana? Kaj vendar počneš tam?"

"Dragica, gotovo si popila kakšno uspavalo. Od kod naj ti pa telefoniram?"

"Mogoče mi je pisal, da bo moral iti v Milano po opravkih," je pomislila Marija. "Čisto nič se ne spominjam. Le kako sem mogla pozabiti! Najbrž zato, ker sem bila prepričana, da se ves mesec ne bo ganil iz Benetk."

"Halo! Halo! Tri minute so minile. Ali boste podaljšali?"

"Da, gospodična, podaljšam."

"Marija! Marija! Kako dolgo ostaneš še v Rimu? Nič več ne vzdržim brez tebe. Moram te videti."

Le kaj mu je? Mar ne ve, da ostanem tu do konca meseca? Kaj mi ni obljubil, da me pride v začetku aprila obiskat v Salsomaggiore?

Odgovorila mu je pa vseeno.

"Dragec, kmalu se bova spet videla. Sicer pa tudi ni dolgo, odkar sva se razstala."

"Kako da ne? Tebi se zdi štirinajst dni malo? Marija, vse kaže, da te imam jaz mnogo rajši kakor ti mene."

Ta je pa lepa! Marija je bila trdno prepričana, da je Dantejeva ljubezen iskrena. Vedela je sicer, da je Dante ošaben, toda prisegla bi bila, da mu je ona vse. In vendar . . . Tole od včeraj, brzojavka, telefonski razgo-

—Federated Pictures.

Joe Angelo (levo) in Chris Conzas, jeklarska delavca iz M lona, O., pred člani delavskega razsodišča, katerim sta orisala rizem jeklarskih kompanij.

—Federated Pictures.

Willie Scott, predsednik farmarske unije v Louisiani, in njegova žena.

Tri poštene ženske

Dvorjana Greenwilla, ki je živel na dvoru kraljice Elizabete, je kraljica nekoč vprašala, kaj misli o ženskah.

"Nič dobrega," je hladno odvrnil, "ker so na svetu samo tri poštene ženske."

Vse navzoče dame so v trenutku onemele. Potem ga je kraljica z nasmeškom vprašala, katere naj bi bile te poštene ženske.

"Vaše veličanstvo je prv dejal Greenwille in se pri "druga je moja žena, tret ne maram imenovati, da bo ka ženska lahko mislila, ona."

•

Nepreviden človek

"Slišal sem, da je zadnjo do pri vas gorelo."

"Tiho! To je bila samo kušnja za prihodnjo sredo."

Naloga

V neki dekliški šoli je dala učiteljica domačo nalogo z naslovom: Kaj si želim, ko bom odrasla?

Neka učenka je napisala:

"Ko bom odrasla, si želim avto, dva otroka, lepo stanovanje v mestu, veliko vilo na kmetih in pridnega moža, ki bo dosti zaslužil."

Pod nalogo je učiteljica napisala:

"Vrstni red!"

•

Sreča

Pepe: "Ti imaš pa srečo, Janez!"

Janez: "Zakaj?"

Pepe: "No, ti si imel ošpice zdaj med šolskim letom, jaz pa že v počitnicah!"

•

Iz otroških ust

"Mamica, kje pa mora kača začeti, če hoče z repom pomigati?"

•

Preprosto in varčno

"Ali imaš še sliko, kjer si fotografirana s svojim prejšnjim zaročencem?"

"Seveda."

"Kaj pa novi zaročenec?"

"Tega sem prilepila čez starega."

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVET

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni nar nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Ce listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.
Za Evropo je	$9.00		

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Mon Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti č SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahheval sam svoj l tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skup naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lis in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne st tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih čla moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto .....Država .....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čas knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatsk slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dr

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na delje tudi vse ustmene pojasnila